

December 2018

Maya

Nyheter från föreningen
COLCHAJ NAC LUUM

NYTT

Rapporter från Yalambojoch i Guatemala

Ungdomar lär om byns historia

FORNLÄMNING. Arkeologen Byron Hernandez visar upp en grav för fritidstjejerna.

Foto: Roy Resare.

De gamla mayaindianerna som befolkade Yalambojoch för 1000 år sedan hade långväga handelsförbindelser. Det tror forskarna efter en arkeologisk utgrävning i Yalambojoch. Man har också grävt ur gamla gravar och undersökt ett gammalt mayatempel.

För byborna innebär undersökningarna en möjlighet att få veta mer om hur förfäderna levde, vilket är kunskap som i stort sett har gått förlorad i dagens Guatemala.

Arkeologerna fortsätter att besöka byn då och då för att göra nya utgrävningar.

Sid 13

LÄGGS NER. Föreningen CNL har inte möjlighet att driva högstadiet vidare.

Högstadiet stängs vid årsskiftet

Till årsskiftet tvingas byn stänga sin högstadieskola i Yalambojoch. Föreningen CNL lyckas inte samla in tillräckliga medel och byn har inte heller lyckats lösa finansieringen. Ungdomarna i byn får hålla till godo med workshops och kurser det här läsåret, eller söka utbildning i grannbyarna.

Sid 4-5

Innehåll

▲ Ledare	Sid 2
▲ Donationer till biblioteket	3
▲ Bli fadder åt ett förskolebarn!	6-7
▲ Sundsvallslärare på plats i byn	8-9
▲ Föräldrar företrar förskolan	10-11
▲ Bli volontär i Yalambojoch!	12
▲ Systugan renoverad	14
▲ Föreläsningsturné till våren	15
▲ Ekonomi och styrelse	16

Stödet från Sverige behövs!

Måndagen den 12 november kom jag med färjan till Visby och efter bildvisningar för låg- och mellanstadiet på Norrbackaskolan har jag ett par lediga timmar. Fyra klasser har just sprungit sponsorlopp utanför ringmuren, till förmån för vår verksamhet i Guatemala.

Här sitter jag och tänker tillbaka på det idoga informationsarbetet sedan jag första gången mötte familjer från Yalambojoch i mexikanska delstaten Chiapas i oktober 1982. Under åren har det blivit kanske tre tusen bildvisningar i alla svenska landskap, förutom Härjedalen och Öland. Många möten på mindre orter som Virserum, Gamleby, Sundborn och Skattungbyn. 35 år som en ständig agitator. Och ändå är det fortfarande spännande, för det mesta. Första svåra åren var flyktingarna beroende av vårt stöd för sin överlevnad. Fadderbidrag gick till inköp av svarta böner och majs.

Nu kan jag som samordnare i Yalambojoch koncentrera mig på det roliga: utbildning, kultur och naturskydd. Här från Norrbackaskolan har jag med en påse vänskapsband från Visby-eleverna till La Textilería. I april tar jag med mig vänskapsband från Yalambojoch till Gotland. Banden knyts mellan barnen i Visby och Yalambojoch.

FRIVILLIGT ARBETE

Vår lilla förening har inga anställda i Sverige. Allt arbete är frivilligt. Flest nya givare/medlemmar kommer till efter studiebesök eller volontärsarbete i Yalambojoch. Senaste åren har vi haft färre svenska besökare i byn, vilket leder till mindre stöd från Sverige. Det är därför glädjande att flera lärare på våra svenska systerskolor och andra givare funnit på att resa till Guatemala och se verksamheten på plats i utbildningscentret Niwan Nha.

Men, både jag själv och majoriteten i styrelsen har blivit allt mer gråhåriga. Efter vår förre ordförande Börje Rehnströms bortgång 2014 har vi inte ens haft en uppdaterat hemsida. Något som föreningens styrelse - med Anna Calo som ansvarig - nu äntligen fixar.

SAMVERKAR I GUATEMALA

Självkritiskt måste jag konstatera att jag de senaste åren har försummat kontakterna med faddrar och andra givare i Sverige. Istället har jag satsat kraft på samverkan med lokala organisationer och myndigheter i Guatemala. Det har delvis visat sig vara en återvändsgränd. Samarbetet med kvinnoaktivisterna i Actoras de Cambio är givande och det är kul att driva plantskolan. Men att delta i samrådsmöten med representanter från olika NGO:s och myndigheter är ofta frustrerande. Fina verksamhetsplaner skapas, som många deltagare inte har en tanke på att för-

verkliga. På långt sikt är det viktigt för oss att medverka i samordningen av naturskyddet i trakten. Men nästa år måste jag ta en paus. Koncentrera mig på solidaritetsarbetet i Sverige istället.

Senaste fyra åren har vår förening haft ett ständigt ekonomiskt underskott. På plats i Yalambojoch har jag ibland inte haft pengar till löner vid månadens slut. Våra anställda har visat stort tålamod och förståelse för villkoren i en liten idéell förening.

MEDLEMSANTALET MINSKAR

Då hjälparbetet för flyktingarna från Yalambojoch i södra Mexiko startades 1983 hade jag inga problem med att be släktingar och vänner bidra. Ofta med gott resultat. Banklånet på hundratusen danska kronor för köp av ranchen San José Belén i mexikanska Chiapas hade en återbetalningstid på tio år och min far fick inteckna släktgården Langesminde för detta. Men med solidariska givares hjälp kunde lånet återbetalas på två år!

Bidragen från svenska skolors dagsverken, sponsorlopp och vintermarknader är stabila. Likaså från föreningar som exempelvis Jidca i Jämtland. Men gåvorna från enskilda faddrar och medlemmar har minskat oroväckande. De regelbundna månadsbidragen har alltid varit en stor trygghet i föreningen. Jag vill därför vädja till er som inte stött oss på senare tid att börja stödja oss igen. Ni behövs!

LOKALT ÖVERTAGANDE BRISTER

Honnörsord i internationella biståndsarbetet är "lokalt övertagande". Ett inledande stöd från rika nord bör ersättas av att regeringar och kommuner i syd tar ansvar. Det borde förstås även gälla för vår verksamhet i byn. Men verkligheten är en annan. Numera är jag mycket försiktig med kritik av regeringen i Guatemala. Det räcker väl med att konstatera att Sveriges mycket kunnige och engagerade ambassadör Anders Kompass hotades av utvisning från Guatemala i våras efter att ha kritiserat den omfattande korruptionen i landet.

När lokala myndigheter inte tar sitt ansvar för barnens utbildning, kan man förstås fråga sig om vi som liten idéell förening bör "täckas upp" för detta. För min del är svaret lätt att se när jag slinker in på förskolan Arco Iris eller sitter med en kopp kaffe i systugan. Den glädje som ni svenskar ger barnen i Yalambojoch är så uppenbar. Därför vädjar jag till er läsare: Vi behöver akut överlevnadshjälp för att kunna betala våra förskollärare/fritidsledares löner närmaste månaderna och kunna starta läsåret 2019 på ett lugnt sätt i Yalambojoch.

Förra året räddades vår verksamhet av en pensionerad lärare i Norrköping som skänkte hundratusen kronor till verksamheten och tidigare har vi fått enskilda bidrag som exempelvis har täckt maten i förskolan ett helt år. Men tilltills i år har största enskilda bidragen varit minnesfonden i samband med vår kära fadder Ellen Åmands begravning.

Jag hoppas även att ni som till exempel varit volontärer i Yalambojoch eller besökt byn vill dra ert strå till stacken. Då är jag säker på att aktiviteterna i byn kan fortleva åtminstone tio år till.

PER BYLUND ANDERSEN, KOORDINATÖR

Biblioteksstöd från Sverige

Då och då får föreningen CNL bidrag från svenska bokälskare. I dag är byn Yalambojoch ägare till departementets bästa barnboks-samling!

Under många år har vi fått stöd från föreningen Libros (Biblioteksstöd till Centralamerika). Bidrag som gått till bibliotekarielöner, inköp av möbler, målning och inköp av en dator till biblioteket. Och till bokinköp förstås. I vintras fick vi ett bidrag på 10 000 kronor från Libros.

En ny partner för biblioteket i Yalambojoch är föreningen Bokhjälpen (www.bokhjälpen.se) som främst får in sina bidrag genom att säljare och Bokbörsen skänker en krona för varje försäljning.

4 000 BÖCKER

Senaste åren har lärarna Elena och Ana varit bibliotekarier i Yalambojoch, haft läsecirklar och öppnat biblioteket vid behov. Nu när vi stänger högstadieskolan är framtiden något mera osäker. Min förhoppning är att kunna anställa någon tidigare högstadieelev som deltidsbibliotekarie några timmar varje vecka. Själv har jag ett brinnande bokintresse men är ju inte permanent i byn.

Ungefär 4 000 böcker har vi nu i bibli-

LÄSSUGNA. Fritidsstjerna använder ibland biblioteket när de behöver koppla av från handarbetet.

oteket och årets inköp har till största delen varit barn- och ungdomslitteratur. Med enstaka udda böcker som Knut Hamsuns Sult på spanska och Friedrich Nietzsches filosofi.

ALFONS POPULÄR

Fritidsledaren Juana nyttjar biblioteket i sin verksamhet. Tjejerna gillar speciellt böckerna om Alfons Åberg, men vi har berättelser från många olika länder. Bästa barnbokssamlingen i hela departementet Huehuetenango med 1,2 miljoner invånare! Tyvärr har vi ännu mycket få böcker på bybornas eget språk chuj.

Text:

PER BYLUND ANDERSEN

Elkonflikt slut i Yalambojoch

Sedan Guatemalas elmarknad privatiserades i slutet på 90-talet har den varit attraktiv för utländska investerare. Men servicen har blivit allt sämre.

Det gamla statliga elbolaget ägs idag av ett riskkapitalbolag från USA. Deras priser är idag dubbelt så höga som kommunala elbolagets i staden Huehuetenango. Ungefär 2,40 kronor per kilowattimme. Staten är fortfarande nätagare i Guatemala genom bolaget och vinsten på försäljningen av distributionen investerades i att bygga ut nätet. Yalambojoch fick elektricitet 2004 och från början var alla i byn lyckliga. Familjerna betalade pliktroget varje månad.

STORT MISSNÖJE

Men underhållet var dåligt och strömbrottet blev allt flera. Efter ytterligare prishöjningar började missnöjet växa i stora delar av Guatemala. Hundratusentals familjer slutade betala för den dåliga servicen och tusentals tjuvknopplade sig in på nätet. I Yalambojoch slutade byborna betala våren 2013 och varje gång elbolaget stängde av strömmen till trilskande områden fick byarna hjälp av radikala bondeorganisationen FRENA (Frente Na-

INSTALLATION. Janos Szemler, föreningens revisor, installerar el med lärlingen Francisco i gästrummen.

cional de Lucha). Deras självlärd "elektriker" kopplade åter in transformatorstationer. Medan befolkningen och därmed förbrukningen växte investerade staten inget i näten. Till slut blev det ohållbart.

En del byar som betalnings-strejkat satte sig därför vid förhandlingsbordet. I Yalambojoch ledde förhandlingarna i början av november till en överenskommelse. Viktigaste punkterna är att ENERGUATE gick med på att endast kräva in 40 procent av skulden för de 65 månaderna ifall familjerna betalade hela beloppet kontant. Detta gällde familjer som har mätare. Familjer som tjuvknopplat sig in på nätet undvek polisanmälan och ENERGUATE sätter upp mätare för en engångsavgift på 600 kronor.

Skogsplantering med potential i Yalambojoch

Med Jair Bolsonaros seger i Brasiliens presidentval väntar en dramatisk reduktion av världens lungor i Amazonas. Vad kan vi göra i Guatemala och Sverige?

Som presidentkandidat fick Bolsonaros stöd från grupper och storföretag som vill invadera både naturskyddsområden och indianreservat. Där det nu är regnskog blir det enorma sojaodlingar som främst exporteras till Europa och Kina för grisproduktion. Även storgodsen kommer att invadera och skövla regnskogen för bifkor. Samma utveckling pågår i flertalet latinamerikanska länder. Guatemala är tyvärr inget undantag.

I Yalambojoch har vår fina lilla plantskola för produktion av skogsplantor legat i träda i år. Att åter starta produktion och rådgivning för blivande trädplanterare kostar ungefär 50 000 kronor per år. En blygsam kostnad i jämförelse med vad större biståndsorganisationer i Guatemala skulle budgetera för samma projekt. Även om det finns problem med bristande gallring kan Yalambojoch visa upp ett av de största byskogsprojekten i Guatemala.

BINDER KOLDIOXID

När andra skövlar känner jag därför att det är dubbelt angeläget att åter få igång skogsplanteringen i Yalambojoch och dess grannbyar. Att plantera träd är idag bästa sättet att suga koldioxid ur atmosfären.

Prioriteten för vår förening är satsningen på utbildningscentret Niwan Nha i Yalambojoch. Men jag skulle bli så glad om någon enskild givare ger oss möjlighet att återstarta plantskolan.

Text: PER BYLUND ANDERSEN

Efter två månaders strömlöshet lyser lamporna nu åter i Yalambojoch. Det återstår att se om staten och energibolaget - som lovat - förstärker det alldeles för kläna nätet.

I centret har vi en årsförbrukning på cirka 3 600 kwh så det blev en saftig efterräkning i alla fall. Att förbrukning i en svenska jämförelse är mycket låg beror bland annat på att vi har gasolspisar, inget varmvatten och att vi bytt till LED-belysning. Plus sparsamhet förstås.

Text: PER BYLUND ANDERSEN

Vemodig stängning av högstadieskolan

MAMMOR. Sista föräldramötet i högstadieskolan. I dagsläget har inte byns föräldrar möjlighet att driva skolan på egen hand.

Orosmolnet, att vi skulle tvingas stänga högstadieskolan, har legat över oss ända sen svenska kronan började tappa sitt värde för fyra år sedan. Ansträngningarna från sponsorlopp och dagsverken har varit stabila i Sverige men omvandlats till allt färre quetzales.

Problemet är förstås detsamma för de flesta svenska biståndsorganisationer. Men medan exempelvis Röda korset har funderat bidrag i aktier och på bank och på så sätt lättare kunnat hantera krisen har vår lilla förening alltid levt ur hand i mun. In i det längsta hoppades jag på ett mirakel, men i augusti fick läraren Ana och jag lämna det definitiva beslutet på ett föräldramöte: Vi tvingas stänga skolan nu vid årsskiftet. Dessförinnan hade några föräldrar sonderat möjligheter för om de själva skulle kunna betala lärarlönen. Men det var för få som hade den ekonomiska styrkan (genom släktingar som arbetar i USA).

STATEN OSYNLIG

Fyra eller fem av våra elever fortsätter plugga i grannbyn Aguacate där Karismatiska katolska kyrkan bedriver högstadieskola.

undervisning. Men med lektioner enbart på lördagar, genomförda antingen av prästen eller församlingsmedlemmar, är nivån påverkad.

Staten, som enligt lagen måste se till att alla barn har möjlighet att genomföra högstadiestudier, lyser helt med sin frånvaro. Under nuvarande regeringen har antalet elever i statliga skolor sjunkit dramatiskt. Kommunen Nentón byggde i somras fyra nya klassrum för statliga låg- och mellanstadieskolan i Yalambojoch, men har inte resurser att gå in med lärarlöner i högstadiet.

NYTT TÄNK I BYN

På sikt är jag ändå optimistisk. Våra tidigare högstadieelever börjar nu bli aktiva i byrådet, som ännu präglas av de lite äldre människors "biståndstänkande". Att deras problem ska lösas av andra, antingen det nu är staten eller enskilda organisationer, stället för att använda den inre styrkan till mera autonomi.

Yalambojoch är i den unika positionen att det finns gott om rent dricksvatten, möjlighet för konstbevakning av grönsaksodlingar, gemensam skog samt fantastiska djungelsjön Yolnajib som redan nu genererar en del intäkter till samfällighet-

en. Ekoturismen bekostar nu underhåll av de flesta småvägarna i byn. Juridiskt har byn registrerade lagfarter med tydliga fastighetsgränser för större delen av sin mark. Också det ovanligt för en indianby i Guatemala.

PUNKTINSATSER ISTÄLLET

Skolans fina lokaler kommer inte att stå tomma. Under våren planerar vi för flera studiecirkel. Möjligen kan Ana komma tillbaka på kortare "gästspel" som cirkelledare.

Hennes make Antonio, som i skolan var ansvarig för gymnasiekursen och även är snickare, kan arrangera datorkurser för ungdomar. Tanken är att intresserade betalar en kursavgift och att vår förening endast står för en mindre del. Jag räknar också med att Actoras de Cambio vill fortsätta med sina workshops i teater och samlivsfrågor.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

I DET FRIA. Ibland höll Ana lektioner utomhus i kulturcentret Niwan Nha.

UNDERVISNING. Matematik i högstadieskolan.

Ana Mateo tackar för sig

Läraren Ana Mateo lämnar nu byn efter 13 år som högstadiets klippa. Här tar hon avsked och berättar om åren som gått. Nu är det dags för henne att återvända till sin hemby.

För mig är det både en glädje och en sorg att skriva om dessa år som jag delat med ungdomarna och deras föräldrar på vår högstadieskola i kulturcentret Niwan Nha.

Sedan jag examinerades är det den platsen jag bott och verkat på och där jag har lärt mig så mycket. Byn har format mig och fått mig att växa, inte bara yrkesmässigt utan också som person, och det är inte alla platser som ger en det.

När jag var nyexaminerad var det mycket jag inte kände till, trots att läraryrket var en dröm sedan jag var liten. Kontakten med byns invånare, som var och är direkt drabbade av inbördeskriget, har fått mig att öppna ögonen och se saker ur andra perspektiv. Det var det som gjorde att jag så många år fortsatte att jobba på skolan.

BRA SAMARBETE PÅ PLATS

Förutom detta var samarbetet med spanjorskan Colocha från organisationen Ixmucane viktigt för mig. Hon är krävande och påläst och har inspirerat mig från början att prestera bra i mitt yrke. Jag har också haft bra arbetskamrater bland övriga lärare och ett gott stöd i Per från Sverige, som har sett till att skolan har värdiga arbetsförhållanden, både för oss lärare och för eleverna. Vi har alltid haft tillräckligt med arbetsmaterial och trevliga lokaler, som bibliotek, klassrum och skolkök.

ÖPPNADE SINA HEM

Ungdomarna i skolan och deras familjer har öppnat sina hem för mig och jag har

FARVÄL. Läraren Ana och sonen Adrian lämnar skolan.

lärt känna dem och det har gjort att jag velat stanna här och känt mig hemma. De här åren har det självklart inte bara hänt bra saker. Bland det negativa fanns en del konservativa föräldrar, ojämsställda familjer och ungdomar som var ointresserade av studierna. Men jag känner att även av dessa personer har jag lärt mig saker och jag känner mig så tacksam mot alla de som är del av arbetet i Yalambojoch.

MAMMA TILL ADRIÁN

Nu är det dags för mig att lämna centret, skolan och byn för ett tag. 13 år har gått. Under den här tiden har jag också bildat familj och jag har en son, Adrián, som är fyra år och har växt upp i Yalambojoch. I år går han på Regnbågens förskola och lär sig en massa saker, däribland lite chuj. Men som mamma känner jag också att Adrián behöver tillbringa mer tid med sina mor- och farföräldrar och lära sig mer av popti', som är det språk jag och min familj pratar. Hittills har det varit svårt för mig att lära honom, bland annat eftersom min sambo inte pratar språket. Därför tänker jag bo en tid i San Marcos Huista där mina föräldrar kommer ifrån och försöka lära min son popti' hemma och med kamraterna i skolan.

ÅTERVÄNDER HEM

Jag känner också att jag vill integrera mig mer i samhället och delta i föreningslivet för att kunna påverka min hemby och återuppta relationerna med vänner och familj.

Om ett tag kommer jag nog söka nytt jobb och jag hoppas kunna jobba som lärare inom statliga eller privata skolor. Just nu är det dock svårt, eftersom arbetslösheten i landet är hög och eftersom tillståndet av tjänster präglas av korruption. Därför har jag också planer på att fortsätta utbilda mig.

TACKAR FÖR SOLIDARITETEN

Självklart kommer jag sakna Yalambojoch mycket, och det är därför jag skriver detta med sorg, men jag hoppas kunna komma tillbaka på besök och kunna fortsätta stötta Yalambojoch.

Jag vill tacka för er solidaritet med vårt folk och för att ni är med och skapar förändring. Skolan har fått många att öppna sina sinnen, inte bara i ämnesundervisningen, utan också när det gäller det sociala och att känna till sina rättigheter och skyldigheter.

ÖKAD JÄMSTÄLLDHET

Tack vare ert stöd har flera ungdomar fått bra jobb och många har fått en högre medvetenhet när det gäller familjplanering och jämställdhet. Flera kvinnor har idag bra jobb och egen inkomst och en del studerar vidare.

När jag kom till byn fanns bara en tjej som studerade utanför byn och i sjuan fanns bara en tjej inskriven. Många gifte sig tidigt och var upptagna av hushållsysslor. Nu ser vi förändringen.

Text
ANA MATEO
Foto:
ROY RESARE

BARN I YALAMBOJUCH. Några av barnen på Regnbågens förskola: Adrian Eduardo Raymundo, Angelica Mishel Gomez, Cinthia Carolina Santizo Paiz, Kevin Josue Garcia Jorge, Lucas Manuel Lucas och Magdalena Pedro Garcia.

Bli fadder till ett barn på förskolan Arco Iris!

Förskolan Arco Iris erbjuder en pedagogisk verksamhet som rustar byns barn inför framtida skolgång. Fadderbidragen har varit och är fortsatt avgörande för att förskolan ska kunna drivas vidare. Av de barn som nu går på Arco Iris saknar en stor andel fadder.

Året var 1996 när CNL påbörjade bygget av traktens största och modernaste förskola på kullen i Yalambojoch. Förskolan Arco Iris har under årens lopp haft en stor betydelse för byns familjer. Personalen i förskolan är unga kvinnor från byn som har ett starkt stöd från barnens mammor. För närvarande arbetar förskollärarna Isabel och Aracely här tillsammans med kokerskan Francisca. De båda förskollärarna är uppvuxna i byn och har utbildat sig i Huehuetenango. Deras modersmål är språket chuj vilket är nödvändigt för att kunna möta varje barn.

MÅNGA INSKRIVNA
Verksamheten är gratis och har 50 in-

skrivna barn. Nästa läsår börjar i januari och inskrivningarna har påbörjats. 37 av de 50 redan inskrivna barnen kommer att fortsätta. Bara några timmar efter att Aracely och Isabel ropat ut i högtalaren att det fanns lediga platser kvar var det fulltecknat. Det finns nu en väntelista ifall att några av de inskrivna barnen inte skulle dyka upp i januari. Att intresset för Arco Iris verksamhet är stort råder det inga tvivel om.

CNL har sedan föreningens start haft en fadderverksamhet. Just nu har vi ett stort antal fyra- och femåringar på Arco Iris som saknar fadder. För den som väljer att bli fadder är möjligheten till kontakt med fadderbarnet mer begränsad än tidigare.

DÄLIG POSTGÅNG

Flera av våra befintliga faddrar har haft ett stort engagemang där de brevväxlat och skickat paket till sitt fadderbarns familj. Den här typen av kontakt har sedan en längre tid vart omöjlig då postgången i Guatemala inte fungerar. Inget tyder på att situationen är på väg att lö-

sas. I nuläget kan de faddrar som vill ha kontakt skicka hälsningar via e-mail som sedan kan förmedlas till barnen via förskollärarna eller vår koordinator, Per Bylund Andersen.

ALLA BARN GYNNAS

Den som blir fadder har friheten att själv bestämma hur stort bidrag som ska ges. Det allra vanligaste är bidrag på mellan 100 och 300 kronor i månaden. Man registreras som fadder till ett specifikt barn och får ett nytaget foto på barnet. De ekonomiska bidragen man ger går sedan till all CNL:s verksamhet i byn som är riktad till barnen. Faddrars bidrag används exempelvis till drift av förskolan, underhåll av lokalen och pedagogiskt material. Med det här systemet ser vi till att så många barn som möjligt gynnas av faddrarnas bidrag.

Text:
**MALIN LINNÉ,
FADDERANSVARIG**
Foto:
PER BYLUND ANDERSEN

DECEMBER 2018

Att barnen i Yalambojoch har svenska faddrar kan de tacka en grupp undersköterskor i Norrköping för. Deras spontana engagemang drog igång ett omfattande utbyte mellan Sverige och Guatemala.

Hemkommen från första resan till flyktinglägren i södra Mexiko 1982 var det min tanke att fixa stödet i Sverige genom musikfestivaler, basarer, information i tidskrifter med mera. Men efter en bildvisning på långvårdskliniken Sandbyhov i Norrköping, där jag berättade och visade bilder av de svältande flyktingbarnen, sa en av mina arbetskamrater: "jag vill bli fadder".

Snart hade ett tiotal undersköterskor, vårdbiträden och sjukgymnaster anmält sig och ringarna spred sig. Redan efter några månader stod de nya faddrarna för huvuddelen av insamlingen.

STORT UTBYTE

Några år senare hade nästan alla barnen på de tre flyktinggrancherna Jord och Fri-

het, Nytt Hopp och La Fortuna svenska fadderfamiljer. Med postbox i närmaste staden Comitán skrev flyktingbarnen brev till faddrar i Mantorp och Jursla. Från Sverige kom fotografier, kassetband med Ebba Grön, leksaker och kläder. På den tiden fungerade både Postverket i Sverige och mexikanska motsvarigheten.

Alla familjerna i flyktingprojekten gynades direkt av svenska fadderbidragen som gick till inköp av takplåt, bönor, majs, tvättmedel, kläder med mera. Men som åren gick odlade bönderna upp marken och fick egna intäkter.

SATSAR PÅ UTBILDNING

Då vår förening 1995 började verka i Yalambojoch, flyktingarnas hemby, beslutade vi att inte fortsätta med livsmedelsstöd, även om nöden var stor första åren efter återvändandet. Istället satsade vi på hjälp till bättre bostäder, skogsplantering och utbildning. Men vi hade kvar faddersystemet på liknade sätt som på flykting-kooperativen i Chiapas.

Familjerna i byn är idag självförsörjan-

de. Det är femton år sedan vi hjälpte familjerna individuellt med husförbättringar. Idag går alla våra resurser till utbildning, kultur och skogsplantering. Rätta vägen för att minska bidragsberoendet, tycker vi.

FATTIGDOMEN KVAR ÄN

Det finns kvarvarande fattigdom i byn. Barn som går hungriga till skolan på morgonen. Som samordnare får jag ibland besök av förtvivlade mammor som berättar att de inte har mat för dagen. Men vår lilla förening har inte kapacitet att ge nödhjälp och vi riskerar även att stälpa familjernas egna ansträngningar. Så mammorna får veta att om de sänder sina barn till förskolan blir det ett mål mat där, förutom glädje och kunskaper förstås.

Text:
PER BYLUND ANDERSEN

Lärare fick se frukterna av 20 års samarbete

I våras gästades Yalambojoch av fyra lärare och rektorer från Bergsåkers skola i Sundsvall. I mer än 20 år har skolan samlat in pengar till projekten i Guatemala. Nu fick pedagogerna chans att se allt på plats.

Syftet med årets resa var att se om det mångåriga samarbetet kan fördjupas. Sedan 1997 har Bergsåkers skola skickat pengar som de fått in genom Operation dagsverke. Pengarna har gått till verksamheten på utbildningscentret Niwan Nha och till skogsplantering. Eleverna i de båda länderna har också kunnat mejla varandra.

Redan i Sverige inspirerades slöjdläraren Nina Sjödin av guatemalanskt hantverk och dess kultur. Hennes elever fick formge och utsmycka pennfodral som hon sedan tog med till eleverna i Yalambojoch.

Denna inspirationskälla gav våra svenska elever ett vidare perspektiv på hantverket. Det här var ett roligt sätt att arbeta med syfte på utbyte mellan eleverna. Bland eleverna i systugan La textilería, uppskattades dessa pennfodral.

UPPSKATTADE MORMORSRUTOR

Nina hade förberett olika typer av hantverkstekniker, som eleverna i systugan fick möjlighet att prova på. Vilken succé det blev när de fick lära sig att virka så kallade mormorsrutor. Rutorna användes sedan för att tillverka väskor och stolsisar m.m. Det är bara fantasin som sätter gränserna för vad man kan hitta på.

Under arbetets gång i textilerian underhöll vi varandra genom att sjunga guatemalanska och svenska sånger, som ackompanjerades av Ingegärd Norberg. Vi kunde väl inte ana att intresset skulle vara så stort. Eleverna stod i kö för att få lära sig dessa tekniker även på deras lediga tid. Till vår glädje fick vi höra att eleverna fortsatte att lära upp sina kompisar i dessa tekniker.

UTFLYKT MED FÖRSKOLAN

Glenn Andersson och Ingegärd Norberg fick möjlighet att delta på förskoleklassens utflykt till floden Salchilá. Vi fascinerades av att de små knattarna själva hjälpte till att bära veden, som senare användes till matlagningen.

Hela aktiviteten präglades av glädje och spontanitet. Under lekar, stim och støj hade vi en fantastisk förmiddag med lärare och barn från Arco Iris. Förskollärarna arbetade mycket metodiskt och fint med barnen.

EXKURSIONER OCH ARKEOLOGI

Vi hade också turen att få delta på arkeologins dag i Guatemala tillsammans med fritidstjejerna. I och kring Yalambojoch finns mängder av lämningar från tidigare Mayacivilisation. Längs med vandringen upp till kullen Unin Witz berättade arkeologen Byron Hernandez om livet i forna tider, då eleverna ofta är ganska omedvetna om sin egen historia. Vi fick bland annat information om ett cirka 600 år gammalt barnskelett, vilket man begravt i en kruka.

En dag gjorde vi en heldagsexkursion

FYND. Barnskelett från utgrävningarna på Unin Witz.

till sjön Laguna Yolnhajab. Vi vandrade genom olika typer av odlingslandskap genom en för oss helt annorlunda miljö. Naturen var rik på fjärilar, fåglar och växter.

Text:

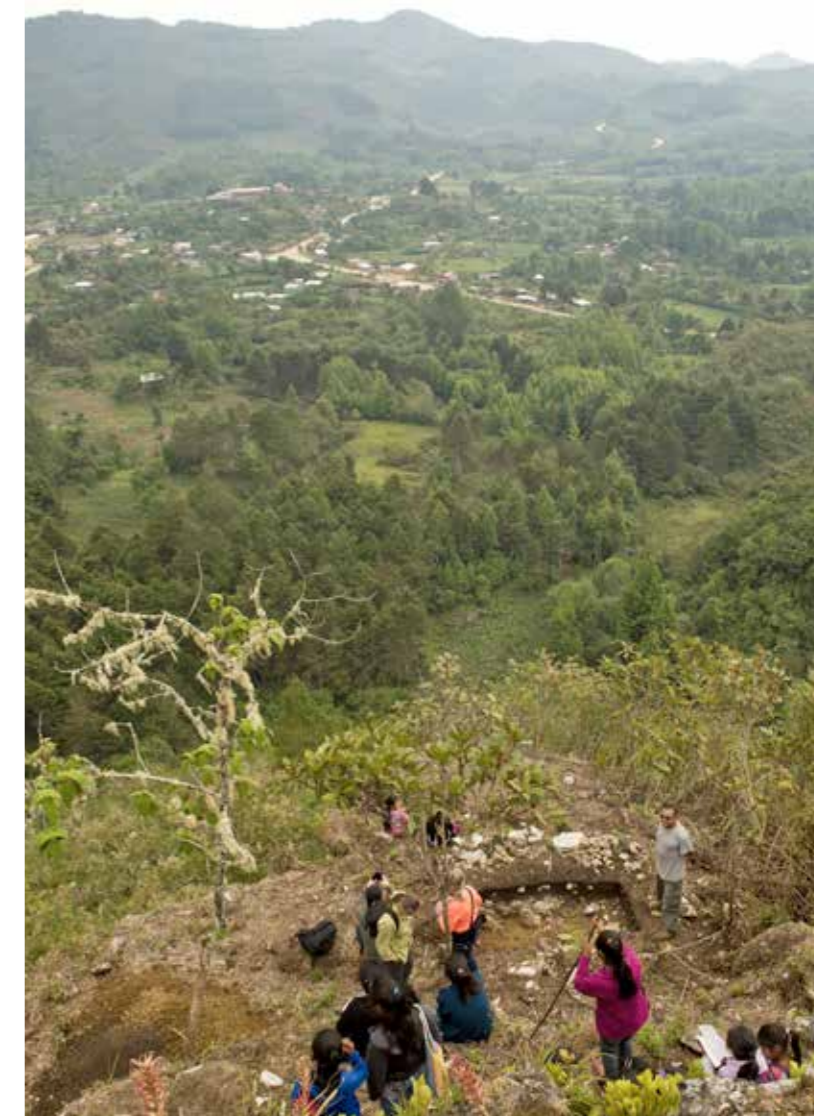
INGEGÄRD NORBERG, GLENN ANDERSSON, NINA SJÖDIN, LÄRARE BERGSÅKERS SKOLA

Foto:

ROY RESARE, REKTOR BERGSÅKERS SKOLA

FRIDFULLT. Tidig morgon i centret Niwan Nha, där såväl förskola som högstadium, Folkets hus och övernattningsrum finns.

UTKIK. Från toppen av berget Unin Witz har man god utsikt över hela byn Yalambojoch.

UTFLYKT. En dag fick lärarna följa med tjejerna i systugan på utflykt till floden Salchilá.

TILLGÅNG. Rent vatten är en av byns största tillgångar. Här ett vattenfall i Rio Salchilá.

MÖTE. Nina Sjödin och snickaren Diego med bord till systugan.

FLODLEK. Utflykt till Rio Salchilá med fritidstjejerna.

TRIVS. På Regnbågens förskola får barnen en första kontakt med skolsystemet. Det blir en mjukstart då lärarna förutom spanska talar deras modersmål chuj.

Många väljer förskolan framför tidig skolstart

Förskolan Arco Iris verksamhet är uppskattad. Många vill att deras barn ska gå ett andra år på förskolan, trots att de numera kan välja att börja i skolan redan när de är fem och ett halvt år.

Regnbågens förskola är barnens första kontakt med skolmiljön. De är ännu för små för att ta del av den statliga utbildningen som erbjuds i Guatemala.

Men på grund av förändringar i de statliga skolorna har även Regnbågen förändrats. Förra året deklarerades att barn som är fem och ett halvt år skulle få börja skolan, vilket fick till följd att färre femåringar än vanligt skrevs in i vår förskola i början av läsåret.

ANMÄLDE INTRESSE

De flesta barnen var fyra år och vi upptäckte att mycket av materialet som förskolan har tillgång till är för svårt för fyraåringarna. Och de få barn som gick sitt andra år på förskolan kunde inte utvecklas så mycket i sitt lärande eftersom vi var tvungna att gå igenom samma undervisning som året innan, för fyraåringarnas skull.

Efter denna erfarenhet kände vi att vi gärna vill erbjuda barnen att gå kvar hos oss också som femåringar. Därför har vi

låtit fyraåringarnas föräldrar göra en intresseanmälan för ett andra år på förskolan. Tack vare förtroendet vi har byggt upp med föräldrarna svarade mer än hälften att de hellre ville att deras barn går kvar ett andra år på Regnbågen, istället för att börja i statliga skolan.

LÄR AV VARANDRA

Efter detta positiva gensvar från föräldrarna har vi planerat för att vi nästa år ska ha 50 barn inskrivna, majoriteten femåringar som deltar sitt andra år. Det kommer att ge en bättre utbildning då barnen redan är vana vid att vara på förskolan och har lärt känna varandra. Även de nya kommer att få det lättare då de lär sig av att betrakta de större barnen. På det sättet kommer vi kunna ta tillvara bättre på tiden vi har tillsammans med barnen.

TVÅ GRUPPER

Vi kommer att dela upp barnen i två grupper. I den första gruppen finns de barn som är klara för en högre nivå av lärande. Där fokuserar vi på läsande och skrivande för att det ska gå så lätt som möjligt för dem när de börjar i statliga skolan. I den andra gruppen finns barn som just börjat på förskolan och de som har svårare att lära sig.

REGNIGT. Vid ingången till förskolan slänger barnen av sig paraplyerna. De flesta barn går själva till och från förskolan.

TANDHÄLSA. Tandborstarna på förskolan har donerats av Folk tandvården i Mariefred.

Text: **ISABEL SANTIZO DOMINGO OCH ARACELY DOMINGO LUCAS**

Välkommen gåva efter Ellen Åmand

Vid läsårets början i januari var vår ekonomiska situation nattsvart och det blev därför ingen mat till förskolebarnen i januari och början av februari.

I februari avled vår mångåriga fadder Ellen Åmand i Göteborg. Ellen hade alltid varit mycket mån om förskolan i Yalambojoch och hennes anhöriga önskade istället för blommor till begravningen bidra till en minnesfond, öronmärkt till mat i förskolan. 10 450 kronor kom in och kokerskan Francisca kunde återanställas. Kostnaden för inköp av mat till de 50 barnen i förskolan beräknar vi för nästa år till cirka 40 000 kronor. Tillkommer lön till kokerskan Francisca, gasol till spisen och städmedel bland annat. Totalt kostar driften av förskolan nästa år cirka 180 000 kronor. Lärarna Aracely och Isabel betalar vi idag 15 procent under minimilönen för utbildade. Skulle de ha arbetat i statliga skolan hade deras lön varit ungefär femtio procent högre.

Text: **PER BYLUND ANDERSEN**

ÅTERANSTÄLLD. Kokerskan Francisca fick börja året som arbetslös. Efter en privat gåva kunde hon dock börja jobba igen.

FAKTA

Kostnader i förskolan

- Precis som i en svensk förskola är lönen största kostnaden i Arco Iris (Regnbågens förskola). Inklusive sociala avgifter räknar vi läsåret 2019 med cirka 123 000 kronor till förskollärarna Aracely och Isabel samt kokerskan Francisca.
- Maten, inklusive gasol till spisen och elförbrukning, blir cirka 46 000 kronor. Matkostnaden per barn och dag är ungefär 4,60 kronor.
- Förbrukningsvaror som städmedel, kalk till latrinerna, toapapper är cirka 2 000 kronor.
- Slutligen räknar vi med cirka 7 000 kronor till pedagogiskt material.
- Den årliga summan blir 178 000 kronor. Varje förskoleplats kostar alltså 3 560 kronor (summan kan variera på grund av valutaförändringar). Då har vi inte räknat med lokalkostnaden. Det är ingen hyra för dessa men däremot reparationer. Förskolan nyttjar även andra lokaler och gemensamma platser.

Stöd från svenska skolor

Ungefär en tredjedel av vår förenings insamling kommer från svenska skolors dagsverken, sponsorlopp och marknader. Jag brukar besöka deltagande skolor varje år för att visa bilder i klasserna och upprätthålla kontakten med lärarna.

Skolorna som i år har haft dagsverke är: Bergsåker i Sundsvall (enbart högstadiet). Elevernas dagsverke gav i år 41 713 kronor. Stureskolan i Boden hade också dagsverke i maj. Där har vi fått en första inbetalning på 35 000 kronor, men det blir mer. Ett ganska stort problem är att en del elever får betalningen i kontanter som sedan bankerna är ovilliga att ta emot, därför dröjer det ofta numera innan vi får bidragen.

BRA RESULTAT

På Gotland hade Norrbackaskolan sponsorlopp utanför ringmuren i maj med 41 853 kronor som resultat. I juni sprang mellanstadieleverna på Solbergaskolan i Visby för första gången och fick in 12 147 kronor. Nu under hösten sprang eleverna på Skönsmöns skola i Sundsvall. Resultatet blev 38 142 kronor.

Denna notis skriver jag lördag den 10 november. Nästa vecka springer eleverna i Norrbackaskolan sitt andra sponsorlopp under våren och Freinetskolan Kastanjen i Slagsta har en vintermarknad.

Text: **PER BYLUND ANDERSEN**

ENGAGERADE. Eleverna på Norrbackaskolan i Visby sprang in drygt 40 000 kronor på sitt första sponsorlopp.

Bli volontär i Yalambojoch!

Minnet av förträffliga volontärer som "Charlie el payazo" från spanska Asturien lever kvar i byn. I högstadieskolan har Ana senare åren saknat duktiga musiklärare som Kristoffer Kabell (volontär 2013) och Cristian Leyton Canales (2008).

Det handlar inte bara om kunskapsutbyte utan om solidaritet och trivsel. I år har endast matematikläraren Rosa Varela från Barcelona bidragit med sitt kunnande i byn. Hon har troget åkt till Yalambojoch varje år sen 2006!

Främst behöver vi nu hjälp i förskolan. Lärarna Aracely och Isabel utför ett fantastiskt arbete med små resurser. De är bägge unga och nyutbildade och har stor känsla för arbetet i centret. På lärarutbildningen i staden Huehuetenango fick Aracely högsta betyg.

BEHOV I FÖRSKOLAN

Men det fattas ett mera svenskt arbetssätt. Bägge är lite för förtjusta i läroböckerna. En duktig pedagog, till exempel med erfarenhet från Ur & Skur-förskolorna i Sverige skulle kunna inspirera och förbättra arbetssättet.

I förskolan behöver vi volontärer som kan stanna minst tre månader. För några år sedan hade vi en del korttidsvolontärer som ibland stannade bara ett par veckor och det blev stökigt för barnen.

I fritidsverksamheten är det något lättare, vi kan även ta emot volontärer som ansvarar för korta kurser. Som ni kan läsa i artikeln om Bergsåkers-besöket i våras var textilläraren Nina Sjödén några få dagar i systugan och en grupp tjejer lärde sig mycket snabbt att virka "mormorsrutor" som de sedan sydde ihop till väskor. I det fallet var spanskan inte heller nödvändig.

På liknande sätt finns i byn ett stort intresse för schack. En svensk volontär kan med minimala kunskaper i spanska leda en schackkurs för barn och ungdomar (med stöd av den schack-litteratur vi har i biblioteket).

INGA STATLIGA BIDRAG

Colchaj Nac Luum är en liten förening, som numera enbart finansieras med insamlade medel. Det betyder att volontärer måste bekosta sin egen resa och uppehållet i byn. Tyvärr är det omöjligt att resa till Guatemala på ett miljövänligt sätt. Enbart flyg är möjligt.

Utan att komma med för många pekpinningar tycker jag att när vi nu måste minska på flygandet generellt är det mera meningsfullt med några månaders volontärvistelse i Yalambojoch med en tur och returresa än flera treveckors resor till turistmål på andra kontinenter. Som volontär i byn förbrukar man inte många lokala resurser, men får ofta möjlighet för långvariga vänskapsband. Och det viktigaste: är till nytta och inspiration i för-

skolan, fritidsverksamheten, biblioteket, skogsplanteringen.

Flyg tur och retur till Guatemala kan idag hittas för ungefär 9 000 kronor, ibland något billigare. De lokala buss-transporterna är billiga. Till exempel: sju-timmars-resan med Chiantlequita-bussen från vår närmaste stad Huehuetenango till det facila priset av 42 kronor.

BETALAR UPPEHÅLLET

I centret betalar volontärer 60 kronor dygnet för boende vilket inkluderar tillgång till kök med gasolspis och kylskåp. En volontärvistelse på tre månader kan allt inklusive kosta ungefär 25 000 kronor. Flera mindre resebyråer erbjuder volontärsresor, bland annat till Costa Rica. Men här är priserna långt högre och arbetsuppgifterna inte alltid i linje med lokala behoven.

Vi har haft volontärer i åldrarna från 16 till 89 år i byn. Volontärer bör vara "självgående", ödmjuka inför den lokala kulturen och fältmässig - beredda på det oförutsedda. Det är viktigt att vi på förhand är överens om arbetsuppgifterna i byn. Inte allt volontärsarbete kräver yrkeserfarenhet. Vi har haft volontärer som sytt gardiner, målat klassrum eller kanske hjälper till med att rensa ogräs och städa. Du som är intresserad av att volontärs-arbeta kan höra av dig till mig, enklast via mejl: per@cnl.nu

Text: **PER BYLUND ANDERSEN**

RUIN. Huvudbyggnaden på Unin Witz i Yalambojoch.

Utgrävningar avslöjar byns viktiga historia

De arkeologiska utgrävningarna i och kring Yalambojoch har resulterat i flera intressanta fynd. Pennknivar gjorda av grön obsidian visar på vidsträckt handelsvägar i Mayariket.

Byn Yalambojoch ligger vid foten av bergskedjan Altos Cuchumatanes, 1600 meter över havet. Norr om byn hittar man sjön Yolnhajab, regionens största sjö. Klimatet är subtropiskt och fuktigt. Inom byns områden hittar man flera arkeologiska platser som har studerats i vårt projekt PAR-CHA (Proyecto Arqueológico de la Región de Chaculá) under 2018.

FYND. Överst grå obsidian och nederst grön obsidian.

Dagens by ligger på samma plats som den arkeologiska platsen. Den hade pyra-

Högstadieskolan i fokus på årsmöte

Årsmötet i den gamla trävillan i Sommarro utanför Enköping var inte lika välbesökt som året innan, men 14 medlemmar hade sökt sig till denna oas vid Mälarens strand. Det var den 13 maj och inledningen på en lång, het sommar.

Föreningens koordinatör Per Bylund Andersson kunde tyvärr inte närvara. Arbetet i Yalambojoch var inne i en fas som tvingade honom att stanna i byn under våren och sommaren.

I föreningens verksamhetsberättelse framgår det att 2017 var ett relativt odramatiskt år; inga hot eller andra komplikationer som förmörkade Pers vardag. Däremot hände mycket i positiv riktning: Regnbågens förskola som på grund av dålig ekonomi var stängd under 2016 kunde öppna igen i januari 2017. Nu med två nyutbildade förskollärare som kunde välkomna 41 fyra- och fem-

STYRELSEN 2018. Bakre raden fr v: Björn Engberg, Jan Angner, Anna Calo och Eva Holm. Främre raden fr v: Kristina Szemler, Torsten Jansson och Malin Linné. På bilden saknas Ulla Åmand, suppleant.

åringar, som tack vare ett generöst bidrag från en givare i Norrköping också fick njuta av Franciscas goda mat.

Byns bibliotek fylldes på med fler böcker under året, och i Textilverkstaden kunde ledaren Juana Jorge Domingo räkna in 35

flickor som deltog i verksamheten under eftermiddagarna. Kursen i Nip-tillverkning, som startade i juni 2016, kunde fortsätta med fjorton unga flickor tack vare stöd från författaren Bengt Arne Runnerström och hans vänner.

I byns kultur- och utbildningscentrum är Kursgården och Folkets Hus flitigt använda lokaler, som också inbringar en del inkomster då externa organisationer hyr in sig för kurser och andra arrangemang. Statliga San Carlos-universitet är en återkommande hyresgäst.

HÖGSTADIET UTFASAS

Högstadieskolan hade i början av 2017 bara 18 elever inskrivna. Någon ny sjundeklass kunde inte startas, dels på grund av minskade bidrag i Sverige, dels därför att utbildningsministeriet i Guatemala stoppade möjligheten att skriva in elever under 15 år.

Föreningen har nu överlämnat till byns

föräldrar och styrande att diskutera möjligheten att lämna över ansvaret för högstadieskolan till byn. Skolan har finansierats och drivits av vår förening sedan 2006, och eftersom tanken med föreningens hjälparbete bygger på idén om hjälp till självhjälp måste frågan om utfasning prövas i detta fall.

PER PÅ TURNÉ

Under 2017 besökte föreningens koordinatör Per Bylund Andersson flera platser i Sverige, där han föreläste och visade bilder om arbetet i Yalambojoch. Han var i Boden, Bergsåker och Sundsvall i norr och i två skolor på Gotland.

Föreningen deltog också i flera offentliga möten, dels i Norrköping, dels i Stockholm.

Vår tidning, MayaNytt, kom ut i två nummer under 2017. Redaktör för MayaNytt är Elin Pettersson som samarbetar med Jannike Holmberg som är originalare och gör den slutliga layouten.

Arbetet med att uppdatera och omforma föreningens hemsida inleddes under 2017.

BÄTTRE EKONOMI

Fadderbidragen spelar fortfarande en viktig roll i föreningens ekonomi, men de enskilda bidragen från systerskolor och andra organisationer har under senare år ökat i betydelse.

Eftersom stora åtaganden som husbyggen och andra tunga investeringar inte längre tynger föreningens ekonomi är läget nu bättre än på länge. Det som ständigt måste göras är att underhålla fastigheterna i kultur- och utbildningscentret. Men detta medför ändå relativt blygsamma kostnader.

Text och foto:
TORSTEN JANSSON

mider och en bollspelplan, vilket understryker platsens betydelse.

TERASSER OCH TRAPPOR

En annan viktig plats finns vid kullen Unin Witz öster om Yalambojoch. Där finns byggnaderna kvar opåverkade. Man kan fortfarande urskilja många detaljer, så som terasser och trappor. För att undvika olyckor och skador på ruinerna är det viktigt att personer inte klättrar på dessa sköra byggnader.

På den lilla plattan finns flera byggnader, skyddade av höga murar som visar att denna plats fungerade som en liten fästning. De långa byggnaderna i mitten var troligen rådhus och liknande, medan plattformerna på det andra torget är gamla husgrunder där invånarna bodde. Kullens topp kröns av en byggnad som utan tvivel hade en religiös funktion, ett tempel för denna heliga plats.

Utgrävningarna vid Unin Witz gav oss en första blick av byggnaderna som låg täckta under jorden, som en plattform med små trappor och avsatser vid det tredje torget. Vi lyckades också identifiera material, såsom keramik och obsidian (en bergart som bildas av stelnad lava) vilket hjälper oss att förstå platsens historia.

HÖGSTA PYRAMIDEN

Dessutom finns andra mindre platser runt Yolnhajab'. Pyramiden Yib'an'h Kolan Xak är nästan nio meter hög, vilket gör den till den högsta av sitt slag i hela regionen. Det är möjligt att den fungerade som ett ceremoniellt centrum, medan befolkningen bodde på andra ställen. De första resultaten indikerar att platserna runt sjön Yolnhajab' användes 600-900 efter Kristus, medan den aktiva perioden vid Yalambojoch troligen stärkte sig från den tiden ända fram till 1200-talet. Unin Witz var befolkad under den sista epoken innan den spanska invasionen. Det är den enda platsen i hela regionen som visar stora konstruktioner med särdrag från den epoken, så som dubbla trappor.

GRÖNA PENNKNIVAR

Bland fynden från Yalambojoch finns pennknivar gjorda av grön obsidian. Medan grå och svart obsidian härstammar från platser nära huvudstaden, var grön obsidian förd hit från Pachuca i Mexikos mitt. Obsidian som hittats på andra platser i regionen härstammar från Guatemala, men vi tror att mayafolket som bodde i Yalambojoch på den här tiden hade tillgång till fler handelsvägar. Keramiken vi hittade i Yalambojoch, särskild vid Unin Witz, tillverkades på plats. Man använde samma material och samma teknik för att skapa sina krukor, skålar och kokkärl som dagens keramik i byn gör.

Text och foto:
ULRICH WÖLFEL

Brödet och Fiskarna stödjer systugans renovering

FÄRGGLATT. Chujfolkets traditionella dräkter är färgsprakande, och den nya lokalen är inredd i samma stil. Tjejerna stortrivs.

I slutet av nittiotalet och fram till 2010 var föreningen Brödet och Fiskarna vår största givare till verksamheten i Yalambojoch. Nu har vi återupptagit samarbetet, genom en renovering av systugans lokaler.

Överskott från Brödet och Fiskarnas secondhandbutiker i Västerås, Enköping, Köping och Sala bekostade bygge av kursgården, Folkets Hus, entrén till högstadieskolan, gästrummen och torget i centret Niwan Nha. Dessutom kunde vi köpa symaskiner till fritids och vi fick driftsbidrag

HANTVERK. Margarita Marleni País Perez visar upp sitt broderi med virkade kanter.

till förskolan. Totalt nästan en miljon kronor skänkte Brödet och Fiskarna till utbildningen i byn.

BORD I ÄDELTRÄ

Under några år har Brödet och Fiskarna satsat på andra projekt. Men i somras beviljades vi åter ett bidrag, till renovering av fritidshemmet La Textilería. 5 500 kronor till målning av innertak, väggar och fönster. Samtidigt fick vi ett bidrag på 4 000 kronor från ett Enköpingspar till nya bord i systugan. De gamla furuborden hade angripits av trämask. Nu har snickaren Diego tillverkat fyra nya bord av tropiskt ädelträ, som trämasken inte ger sig på.

LILA VÄGGAR OCH TAK

Precis innan jag åkte hem till Sverige i september blev Antonio klar med målningen och det var med stor glädje flickorna och fritidsledaren Juana kunde installera sig i de fräscha lokalerna. Den violetta färgen på väggar och tak är så intensiv att det nästan gör ont i våra västerländska ögon. Men den är älskad i byn och återfinns i indianernas egna textilier.

Årets verksamhet säkrades främst av Freinetskolan Kastanjen i Slagsta som på sin vintermarknad fick in 8 200 kronor och föreningen Jidca i Östersund som gav ett driftsbidrag på 45 000 kronor.

Text och foto:
PER BYLUND ANDERSEN

SAMVARO. Fritidsgården La Textilería är ett roligt avbrott i tjejernas vardag och en möjlighet att lära sig textilt hantverk.

SERVERING. Systugans ledare Juana Jorge Domingo serverar kycklinggrytan.

SOPPA. Juana Jorge Domingo serverar kycklingsoppa vid Nip-avslutningen.

EXAMEN. Avslutning på Nip-kursen augusti 2018.

Bidrag från Inner Wheel och Sallys Döttrar

Två kvinnoföreningar finns bland de nya givarna till CNL:s verksamhet i Yalambojoch. Det är Inner Wheel och Sallys Döttrar.

Inner Wheel är ett av världens största kvinnliga nätverk med mer 100 000 medlemmar i över 100 länder. Organiserat i lokala klubbar. För tjugo år sedan fick vi ett större bidrag från klubben i Bryne, söder om Stavanger. Pengar öronmärkta till chuj-kvinnornas folkdräkt "Nip". Detta efter att norska läraren Tove Dybesland och hennes mor Liv besökt Yalambojoch.

Nu har vi åter stöd från en Inner Wheel-klubb, i Norrköping där vår förnings sekreterare Eva Holm är medlem. Efter en bildvisning den 7 november samlade klubben in 1900 kronor. En sum-

ma som kommer mycket lägligt inför nya läsåret i januari. Fritidsledaren Juana vill köpa garn, tyg och sybehör för bidraget till eftermiddagsgruppen.

Lördag den 27 oktober visade jag bilder och berättade om vår verksamhet för kvinnoföreningen Sallys Döttrar i Lysekil. Ett välbesökt och trivsamt möte på Villa Bro. Sallys Döttrar beviljade oss 1000 kronor till arbetet i byn.

Senaste åren har jag försummat bildvisningar i mindre föreningar och på bibliotek. Under åttiotalet, då vi startade hjälparbetet för flyktingarna i Mexiko, var det just föreningar på mindre orter runt om i Sverige som bidrog mest. Oftast med mindre summor. Men många åhörare har blivit trogna medlemmar.

Text **PER BYLUND ANDERSEN**

Bildvisningar vår och höst 2019

I april kommer jag åter till Sverige för en informationsturné. Så ni som vill arrangera ett möte om föreningens verksamhet i Yalambojoch kan redan nu höra av er till mig via mejl.

På grund av påsken och att jag återvänder till Guatemala i mitten i maj har jag endast möjlighet att medverka i sex till åtta möten under våren.

Men hösten 2019 planerar jag för en

omfattande mötesturné i oktober-november och det är möjligt att redan nu boka. Något föreläsningarsvode behöver jag inte, men om ni ändå kan fixa detta så går beloppet direkt till föreningens verksamhet med barn och ungdomar i Yalambojoch. Däremot är ett krav reseersättning, billigast möjliga resa inom Sverige (från Norrköping) med tåg eller buss.

Text **PER BYLUND ANDERSEN**

REGNIG FEST. Precis som en traditionell svensk midsommar blev La Textilerías midsommar regnig.

Midsommarfirande i Yalambojoch

Midsommarstången restes första gången i Yalambojoch 1996, då en grupp från dåvarande Guatemalagruppern i Sundsvall besökte byn. Midsommarafteon firades på torget i byn med musik, och dans. Nu är traditionen tillbaka!

Tjejerna i La Textilería klädde årets midsommarstång. Inomhus eftersom det regnade intensivt under dagen. Under ett kort uppehåll i regnet kunde vi plantera stängen bland de andra blommorna mitt på torget i centret Niwan Nha. Tyvärr fick vi ställa in planerade dansen eftersom regnet åter började vräka ner.

Istället för sill och potatis bjöd vi tjejerna på tårta och risvälling. Midsommarstången stod kvar en vecka och många nyfikna bybor beskådade mästerverket. I biblioteket har vi en bok på spanska om svenska traditioner.

Text och foto
PER BYLUND ANDERSEN

Posttidning B

Returadress:
CNL/Jan Angner
Alkärrsgatan 24
603 80 Norrköping

EKONOMIN

Redovisning för januari-oktober 2018 (tkr)

	Budget 2018	Utfall Jan-okt
IN		
Medavgv.....	15 000	6 000
Fadderbidrag.....	70 000	43 000
Bidrag skolor.....	200 000	249 000
Bidrag övriga.....	230 000	137 000
Övr intäkter.....	2 000	41 000
	517 000	476 000
UT		
Löner.....	144 000	120 000
Adm.....	5 000	9 000
Informationskostn.....	30 000	20 000
Personalkostnader.....	25 000	24 000
Guatemala bistånd.....	286 000	293 000
	490 000	466 000
Periodens överskott:	27 000	10 000

Styrelse och funktionärer 2018

ORDFÖRANDE:

TORSTEN JANSSON
Västerviksgatan 14, 745 62 Enköping
Tel: 0171-214 26. mobil: 070-405 71 78,
torsten_jansson@hotmail.com

KASSÖR:

JAN ÅNGNER
Alkärrsgatan 24, 603 80 Norrköping
Mobil: 076-846 55 70, janl@angner.se

LEDAMÖTER:

MALIN LINNÉ (Fadderansvarig)
c/o Rutstam Ibsengatan 72, 168 47 Bromma
Tel: 073-971 76 63, malin.linne@hotmail.com

ANNA CALO
Lindholm-Östra Flygeln, 635 04 Eskilstuna
Mobil: 076-885 32 27, anna.calo@live.se

BJÖRN ENGBERG
Fabriksgatan 3, 745 32 ENKÖPING
Mobil: 070-320 65 96, perubjorn@hotmail.com

SEKRETERARE:

EVA HOLM
Alkärrsgatan 24, 603 80 Norrköping
Mobil: 070-914 68 97, eva.holm@angner.se

SUPPLEANT:

ULLA ÅMAND
Lindhem, 504 92 Hedared
Mobil: 070- 231 42 92, uamand@yahoo.se

KRISTINA SZEMLER
Hagvägen 5, 616 90 Åby
Mobil: 0736-19 13 25,
k_szemler@hotmail.com

REVISORER:

TORD SÖDERBERG
Eiderstigen 2, 610 75 Västerljung
0706-207946, tord@a2t.se

JANOS SZEMLER
Hagvägen 5, 616 90 Åby
Mobil 073-412 62 28,
j.szemler@telia.com

KOORDINATÖR:

PER BYLUND ANDERSEN
Apartado postal #4, Huehuetenango,
Guatemala,
per@cnl.nu

MAYANYTT:
ELIN PETTERSSON (Redaktör)
Långg 29, 514 92 Uddebo Mobil: 073-991 69 38,
elinpetter@hotmail.com

**STÖD VÅRT
ARBETE I
GUATEMALA
Plusgiro
22 30 51 - 4**

**Besök oss på
www.cnl.nu**